

Likarätt

Elevhäfte

Mina rättigheter

Du har rätt till inflytande över ditt eget liv och du har rätt att vara delaktig i beslut som påverkar dig. Vuxna ska därför lyssna på dina åsikter och upplevelser. De ska också tänka på vad som blir bäst för dig när de tar olika beslut som rör dig.

Diskrimineringslagen och skollagen ska skydda dig mot kränkningar, diskriminering och trakasserier, så att du kan känna dig trygg i skolan.

Diskrimineringsgrunder

Diskriminering innebär att någon behandlas orättvist på grund av någon av de sju diskrimineringsgrunderna:

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas en individs nationella eller etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Det kan handla om att vara exempelvis svensk, same eller chilinare. Alla människor har en eller flera etniska tillhörigheter.

Det handlar om hur du identifierar eller uppfattar dig själv. Det är alltså individen själv som definierar sin eller sina etniska tillhörigheter utifrån sin bakgrund och sin individuella historia.

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga. Vissa funktionsnedsättningar är synliga och andra inte. Utanför lagen används även andra ord för funktionsnedsättning, som till exempel funktionsvariation.

Kön

Begreppet kön innebär att någon är kvinna eller man. Förbudet mot könsdiskriminering omfattar också personer som planerar att ändra eller har ändrat sin könstillhörighet.

Könsöverskridande identitet och/eller uttryck

Könsöverskridande identitet och/eller uttryck betyder att någon inte känner sig som varken kvinna eller man, eller känner sig som både och. Diskrimineringslagen skyddar personer som genom klädsel, kroppsspråk, smink eller andra uttryck bryter mot normer för manligt och kvinnligt.

Religion eller annan trosuppfattning

Med religion avses religiösa åskådningar som exempelvis hinduism, judendom, kristendom och islam. Det finns också trosuppfattningar som inte är en religion i sig men som har ett samband med en religiös åskådning, till exempel buddhism, ateism och agnosticism.

Sexuell läggning

Lagen definierar sexuell läggning som homosexuell, heterosexuell och bisexuell läggning.

Ålder

En person får aldrig diskrimineras på grund av sin ålder. Alla åldrar är skyddade. Det finns en hel del undantag, exempelvis regler och åldersgränser. Skolan bör inte sätta gränser oreflekterat.

Andra begrepp

Här kan du läsa om några begrepp som är bra att kunna.

Kränkning

En handling som gör att en person som blir utsatt känner sig ledsen, sårad och mindre värd.

Mobbning

Upprepade kränkningar.

Kränkande behandling

Kränkande behandling är ett begrepp som används i skollagen och betyder att någon upplever sig kränkt utan att det har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Kränkningar kan vara både fysiska och verbala och till exempel handla om knuffar eller elaka kommentarer om någons utseende. Redan efter första fallet av kränkande behandling ska skolan sätta in åtgärder. Det står i lagen.

Diskriminering i skolan

Det är när någon missgynnas eller kränks av skolan och det har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna.

En skola får inte diskriminera elever, det är förbjudet enligt lag. Exempel på diskriminering i skolan:

- En lärare skrattar åt en pojke som har nagellack.
- En elev får höra rasistiska kommentarer från en lärare.
- En personal säger: "Du Sahra kan inte välja fordonsprogrammet på gymnasiet, eftersom du är tjej."
- En elev med dyslexi får inte stöd i undervisningen.

Trakasserier

Trakasserier är en form av diskriminering. Det betyder att någon kränker någon annans värdighet och att det har samband med en eller flera av de sju diskrimineringsgrunderna eller är av sexuell karaktär. Trakasserier kan ske mellan elever och mellan vuxna och elever. Det kan handla om kommentarer, gester eller utfrysning. Oavsett om det är barn eller personal som har utsatt en elev för trakasserier så är skolan skyldig att utreda och få stopp på trakasserierna. Om skolan inte får stopp på trakasserierna står de som ansvariga.

Hit kan du höra av dig

Barnombudsmannen, BO

<https://www.barnombudsmannen.se/for-dig-under-18>

Diskrimineringsombudsmannen

<https://www.do.se/att-anmala>

Skolinspektionen och BEO

<https://beo.skolinspektionen.se/sv/For-barn-och-elever>

Socialtjänsten

<https://kollpasoc.se>

Boktips

Tonår

Inuti huvudet är jag kul av Lisa Bjärbo (12–15 år)

När hundarna kommer av Jessica Schiefauer (unga vuxna)

Kamratskap

Gudarna av Elin Cullhed (15+ år)

Kränkningar

Moxie av Jennifer Mathieu (unga vuxna)

Utanförskap

Tankar mellan sött och salt av Marta Söderberg (12–15 år)

HBTQ

Du bara av Anna Ahlund (15+ år)

Rasism

The hate you give av Angie Thomas (samma titel på svenska och engelska 15+ år)

Funkis

Född till hjälte av Rick Riordan (9–12 år)

Nätet

Eliza och hennes monster av Francesca Zappia (unga vuxna)

Psykisk ohälsa

Sköldpaddor hela vägen ner av John Green (15+ år)

Ta hjälp av biblioteket om du vill ha tips på fler böcker.

Mer information

Bris

Barnens rätt i samhället. En barnrättsorganisation som stöttar barn.

<https://www.bris.se/for-barn-och-unga/just-nu>

Friends

Organisation mot mobbning. Hör av dig om du har frågor eller vill veta mer om din rätt att vara trygg i skolan.

<https://friends.se/stod-for-barn-och-unga>

Killfrågor

Chatta anonymt om killfrågor.

<http://www.killfragor.se>

Tjejjouren

Samlingssida för tjejjourer som jobbar med att stötta och stärka unga tjejer.

<https://tjejjouren.se>

Mitt privatliv

En app som handlar om kroppen, känslor, relationer och sex.

<http://www.mittprivatliv.se>

UMO

En webbplats för dig mellan 13 och 25 år. Om kroppen, sex, relationer, psykisk hälsa, alkohol och droger, självkänsla och mycket annat.

<https://www.umo.se>

YOUMO

Som UMO fast även på arabiska, dari, somaliska, svenska och tigrinska.

<https://www.youmo.se/sprakvalsida>

Machofabriken

Ett verktyg för att arbeta med jämställdhet och mot våld bland unga. Det består av filmer, övningar och samtalsunderlag för elever från 13 år.

<http://www.machofabriken.se>

Titta eller lyssna

1000-kronorsloppet

Kort film om ojämlika uppväxtvillkor.

<https://www.youtube.com/watch?v=eldXwStA1IY>

Bris

Kort informationsfilm om Bris.

<https://www.youtube.com/watch?v=hssbjghuiZQ>

#femton om sexuella trakasserier

Film om vardagen för 15-åriga tjejer.

<https://www.youtube.com/watch?v=fA0H5LKngo8>

Mobbning

Podcast som lyfter mobbning, utanförskap och psykisk ohälsa bland barn, ungdomar och vuxna.

<https://poddtoppen.se/podcast/1231824196/mobbningspodden>

Psykisk ohälsa

Sveriges första podcast om psykisk ohälsa.

<https://pillerpodden.com>

UR: Tänk till - att vara ung

Samtal om ämnen som engagerar unga.

<https://www.youtube.com/channel/UCbZM5l2r35BYYh mh3afXGIA>

Hur kan jag hjälpa någon?

Skriv ner vad du kan göra när du tror att någon behöver hjälp, har blivit utsatt eller mår dåligt. Tänk både på elever du känner och de du ännu inte känner.

Mina förslag

Skriv vid respektive fråga ner några konkreta saker som du skulle kunna göra.

1. Vad kan du bidra med så att din skola blir en bättre plats för alla? Det kan vara att ställa upp för andra, vara trevlig och respektera andra runtomkring dig.

2. Vad kan du bidra med för att se till att negativa saker inte upprepas? Det kan vara att ifrågasätta begränsande normer eller att ge förslag på ändringar där du ser att det finns risk för orättvis behandling.

3. Vad kan du göra när du ser eller hör att kränkningar har inträffat? Du kan till exempel säga ifrån eller visa att du tycker att det är fel eller berätta om händelsen för någon vuxen.

ALLMÄNNA
ARVSFONDEN